

KLUPA U PARKU

Stajao sam uz prozor ukočeno kao svijeća, ali ne kao prava svijeća sa stijenjkom i plamom, već kao osušena svijeća, i buljio sam kroz staklo zatvorenog prozora; i ništa nisam vidio, nisam vidio ni zidove nasuprotnih kuća načičkane prozorima, iako sam znao da iza tih prozora buja život, i koliko puta sam se zabavljao ortajući prizore života iza ovih prozora onako kako sam ih naslućivao, i volio sam te crteže, volio sam ih zato, jer su otkrivali intimnu stranu života, ono što su stanovnici ovih kuća skrivali iza svojih prozora, iza debelih zastora koje su pokatkad zbog žurbe zaboravili navući na prozore; i onda sam vidio jedan dio njihova života, i čuvao sam ove crteže i rado sam ih pokazivao i hvalio sam se s njima, ali sada, sada ništa nisam vidio od svega toga, premda sam gledao zaista ništa nisam vidio. Preda mnom je bila samo praznina, bijelom bojom obojena praznina i u njoj crveni krugovi kao pitanja, i koliko god sam nastojao izmijeniti ove krugove nisam uspijevao, nije mi to nikako pošlo za rukom isto kao što mi nije nikako pošlo za rukom otjerati misao koja se poput pijavice pripila uz moje srce, misao o onom jučerašnjem događaju na koji sam jučer drukčije gledao nego što danas gledam, i ne znam zašto danas gledam drukčije, i ne znam zašto mi se danas čini kao da me ova misao pribija o stup sramote i samo se crvenim, i crveni se krugovi javljaju na mojim obrazima, i to nisu samo crveni krugovi, to su i vrući krugovi i oni žare i pale kao vatra na vjetru. Bio sam sâm i napušten u ovoj prostoriji, sâm s ovom prokletom mišlju i s ovim doživljajem od jučer, iako su u sobi bili i moji kolege sustanari, i osjećao sam njihove ledene poglede na zatiljku, znao sam da me gledaju, začuđeno i izvjedljivo me gledaju i čude mi se — kao da se i sâm sebi ne čudim — i ne vjeruju mi, i misle da se pretvaram, da si utvaram, jer zašto bih se morao tako ponašati samo zbog toga što nisam uspio s jednom djevojkom, a koliko muškaraца nije uspjelo s djevojkom i ništa zato, imaju jedno iskustvo više, a ja sebi ne mogu oprostiti ovaj neuspjeh, i činilo mi se da ja sebi ne mogu oprostiti ono nešto zbog čega zapravo ne mogu oprostiti sebi ovaj

neuspjeh. A kolege su me zadirkivali, postao sam im smiješan, znao sam da sam im smiješan, i zato mi se činilo da im ništa nisam trebao govoriti, da se nisam trebao povjeriti, mogao sam šutjeti, mogao sam sav događaj prešutjeti i nastaviti bezbrižni život, zajednički smo mogli nastaviti život i igru, jer mi smo život još uvijek smatrali igrom, bili smo još uvijek mladi i život je za nas bio igra pod suncem, a mogao sam i izmisliti nešto, recimo da sam uspio s djevojkom, mogao sam se pohvaliti pred kolegama, i to ne bi bilo ništa neobično, jer mnogi se hvale mi za što, zaista sam mogao mnogo toga reći, ali ja sam izabrao istinu, rekao sam im sve što se dogodilo i kako se dogodilo, kako me je ona mlada djevojka odbila, namamila i odbila, sve sam im ispričavao i zato mi se sada izruguju i smiju, posprdno smiju.

--- Ti si glup.

--- Sve je to glupost.

--- Nećeš valjda i zaplakati zbog toga?

.... Dodi... trebamo trećeg za preferans.

Tako su mi govorili kolege, znao sam da mi tako govore i da me nagovaraju, ali ja ih nisam čuo, ja nisam ništa čuo, čuo sam samo neprestani zašto, čuo sam ga u ubrzanom ritmu srca, čuo sam ga udarati u ušima kao da netko čekićem udara, ništa drugo nisam čuo nego taj zašto, taj nemirni zašto, taj nesretni zašto... nesmiljeni zašto, a ja nisam znao odgovoriti na njega, nisam znao... Zaista nisam znao zašto se sve ovo tako dogodilo i da li se trebalo baš tako dogoditi, ali kad se ono dogodilo, kad je ona djevojka odbila stupiti sa mnom u intimne odnose, onda sam se osjetio povrijeđenim, mislio sam da me ona potcjenjuje i omalovažava, da me ne smatra dovoljno odraslim, i to me je zaista uvrijedilo, zato sam je i počeo vrijeđati, govorio sam joj kako znam takve djevojke koje se prave nevinima, a u stvari nisu nevine, mislio sam da ću je na taj način razoružati i predobiti, ali je ona ostala uporna i uporno me je odbijala i činilo mi se da na njezinim usnicama opažam smiješak, ironičan smiješak, i u očima ironičan smiješak, i sve me je to još jače razbjesnilo, i možda bih je bio udario da nije otišla, da nisam i ja otišao, i da se nismo rastali. Jedva sam čekao da se susretne s prijateljima i da im sve ispričavam, činilo mi se da će mi onda biti lakše, i da će krv mirnije kolati u mojim žilama, i da će srce smirenije tući, i žurio sam kući da se oslobodim svega ovoga, jer to se najednom skupilo u meni kao gužvasta crna masa, kao rastopljena smola koja polako teče u dušnik, i zato sam jedva čekao da sve ovo izbacim iz sebe, da sve to zaboravim i da se smirim. I kad nisam našao kolege u sobi, tražio sam ih po gradu i konačno sam ih našao u plesnjaku, i morao sam ih otrgnuti od djevojaka s kojima su plesali, zbog toga su se oni srdili, i djevojke su se zbog toga vjerojatno srdile, sigurno su govorile među sobom kakav je to frajer, ali ja sam to morao učiniti, ja nisam mogao čekati, i kad sam im sve ispričao, na dušak sam im pripovijedao i ne znam jesam li baš sve rekao, ali oni su sve shvatili i počeli su se smijati, i ja sam se počeo smijati, i svi smo se smijali, a onda su prišle k nama i one djevojke što su plesale s mojim prijateljima, i one su se počele smijati. I zaista ne znam je li bilo smje-

šnjeg događaja, u ovih zadnjih nekoliko dana nije bilo smješnijeg doživljaja, i — stvarno — mi smo se ugodno zabavljali ovo veće, nastavili smo plesati, i djevojke su bile zadovoljne s nama, a kad su pošle svojim kućama, mi nismo išli s njima, malo smo ih otpratili, ali nismo išli do njihovih kuća, mi smo radije skrenuli u našu staru krčmu i tamo smo pili, pili smo do kasno u noć, i napili smo se kao i ono prije petnaest dana. Zatim sam mislio da sam zaboravio onaj događaj s malom sedamnaest-godišnjom djevojkom, ali ga nisam bio zaboravio, sutradan se opet pojavio, ali u novom ruhu, u drukčijem obliku, i učinilo mi se da to nije smiješan događaj, i da se on ne može izbrisati jednom prolumpanom noći, sigurno nije smiješno doživjeti neuspjeh s jednom sedamnaestgodišnjom djevojkom, za mladog čovjeka to nije smiješno, počeo sam sve više i više uviđati da to nije smiješno, premda nisam znao zbog čega to nije smiješno. I onda sam morao misliti o ovom događaju i neprestano sam mislio o njemu, i nisam mogao a da ne mislim o njemu, i to me je uzrujavalo, htio sam misliti o bilo čemu drugom, ali nisam mogao, htio sam misli sakriti ali mi to nisam uspio, i kolege su se čudili mojem ponašanju, i ja sam se čudio svojem ponašanju, i sigurno je svemu ovome bila kriva moja samouvjerenost i oholost, osjećao sam se povrijeđenim, i sigurno je da sam i bio povrijeđen zbog toga što me je odbila ona mlada djevojka.

— Hoćeš li doći igrati preferans?

Nisam mogao izdržati, više nisam mogao izdržati u ovoj sobi, sve mi je bilo tijesno i odvratno, odvratna mi je bila prisutnost mojih kolega, njihovo zadirivanje me je smetalo, znao sam da mi ne mogu pomoći, i osjećao sam se kao da sam napušten i zatvoren u orahovoj ljusci, disao sam teško, zrak je bio težak i nije bilo dovoljno kisika, i nisam mogao ni disati ni misliti, nisam mogao izmisliti ni jednu zdravu misao koja bi me oslobodila ovog pritiska, koja bi me oslobodila ovih nametnutih misli o jučerašnjem događaju, jer ja ove misli nisam htio, ja ih neću, one se same nameću i ljut sam zbog toga što se nameću, i zato sam morao pobjeći iz ove prostorije, i zato sam i izjurio naočigled zaprepaštenih kolega.

— Nemoj zaboraviti kišobran...

Vrijeme je bilo zaista tmurno i oblačno, nad gradom su visjeli tmasti oblaci i sigurno sam mogao poslušati savjet kolega, ali ja to nisam učinio, nisam uzeo kišobran, izjurio sam iz sobe kao izbačen iz topa i samo sam zalupio vratima, upravo sam neljudski zalupio vratima, premda sam znao da se gazdarica uvijek ljuti zbog toga i da to ne voli, a što uostalom gazdarica voli, znao sam da gazdarice nas studente ne vole, ne vole nas zbog toga jer smo mladi i želimo živjeti, a znam da su i gazdarice bile mlade i da su i one željele živjeti, i zato se nisam baš mnogo obazirao na to što se gazdarica ljuti, iako nisam morao baš tako neljudski zalupiti vratima. Ulica je bila živa i topla, i grad je bio uznemiren i topao, bilo je kasno poslijepodne kasnog proljetnog dana i već se osjećala prisutnost ljeta i ljudi su izašli na ulice u poslijepodnevničkim satima, i sunce je bilo negdje daleko iza nabreklih oblaka, i prijetila je kliša, i ljudi su bili uznemireni, i grad je bio uznemiren, i ja sam bio uznemiren u ovoj vrevi, i tišao sam, a da nisam znao kamo idem, i žurio sam i gurao sam se, i

susretao sam poznanike; i susretao sam i mladiće i djevojke; i nisam se kao obično okretao za njima, i sve me to nije zanimalo, začudo ništa me to nije zanimalo, niti riječi koje sam izmijenio s poznanicima, i bio sam zbunjen, i činilo mi se kao da nekog tražim, znao sam da nekog tražim kao što sam znao da sve ove koje sam susretao ne tražim. Stvarno sam bio zbunjen i gotovo nisam ni primijetio kako sam ušao u park u kojem smo se bili sreli, došao sam do mjesta gdje sam je jučer čekao, i sjećam se da je bila došla sama, iako sam očekivao da neće doći sama, da će doći s kolegicom, ali ona je bila došla sama, u ornoj kuti sa školskom torbom u ruci, dolazila je upravo iz škole i nije išla prije kući nego je ravno došla ovamo, sigurno je majka ne bi pustila da je prije išla kući, i sjećam se da sam bio sretan što je došla sama, a i ona je bila sretna što sam ja sretan, i sreća nam je sjala u očima, a ona je imala lijepe oči, i morao sam ih stalno gledati, i svaki čas sam morao pogledavati u njezine oči, i to joj je bilo drago, to joj je bilo veoma drago. Nastavio sam sâm hodati stazom, kojom smo jučer išli zajedno, i sjećam se da su nam se od sreće riječi zaustavljale u srcu, i da smo se kao djeca uhvatili za ruke, a njezine su ruke bile tople i malene, učinilo mi se da u ruci držim uzdhtalu ptičicu, kao da sam iz gnijezda ukrao preplašenu ptičicu, i bio sam veseo i govorio sam joj: Marija, ti si lijepa, Marija, ja te volim, i nisam znao jesam li potpuno vjerovao u ove riječi koje sam joj izgovarao, jučer sam bio sretan uz Mariju i zato sam tako govorio, ali sada mi se čini da bih ovako mogao stalno govoriti, i da mi ne bi dosadilo tako govoriti, i sada me sama pomisao na ove riječi uzbuđuje, i zato nisam mogao odoljeti a da ih ne izgovorim, da ih glasno ne izgovorim u ovoj tišini parka:

— Marijo, volim te.

Na časak sam se zaustavio u hodu kao što sam se bio i jučer zaustavio da joj dublje pogledam u oči, i htio sam je tada poljubiti, ali to nisam učinio, nešto me bilo zaustavilo, i nastavili smo šetati i smijati se, i kad smo ušli u osamljeni puteljak parka, počeli smo trčati, ona je izvukla ruku iz moje ruke i počela je trčati, smijati se i trčati, i ja sam potrčao za njom, i ja sam se smijao i trčao, a onda se ona umorila, sigurno se bila umorila, i kad sam je bio dostigao, ona je već sjedila na klupi, razdragano i umorno opustila se na klupi, i bila je crvena u licu i ja sam je morao poljubiti, zaista sam je morao poljubiti. Lagano me je odguravala od sebe i ja sam sjeo kraj nje, i bio sam uzbuđen, i ona je bila uzbuđena, i sada sam uzbuđen, i ne znam zašto sam baš ovamo došao, zaista ne znam što je to upravljalo sa mnom da sam ovamo došao i da sam sjeo na ovu klupu na kojoj smo i jučer sjedili, i čini mi se da motivi koji su me doveli ovamo ne leže na površini moje svijesti nego negdje duboko u meni, i kao da im se nisam mogao oduprijeti, a možda se i nisam htio oduprijeti, i zato sam i došao ovamo, i znao sam da i zločinci dolaze uvijek na mjesto svojeg zločina, ali ja nisam učinio zločin, možda sam to htio ali nisam učinio, ali i ono što sam učinio nisam trebao učiniti, jer Marije sada nema, ona je jučer pobjegla i danas joj ne bih mogao pogledati u oči bez stida, vjerojatno ne bih to mogao učiniti bez stida. Bio sam skršen sjedeći na ovoj istoj klupi, a nje nije bilo,

i čudio sam se, i ponovo sam se čudio što me dovelo ovamo, jer ja nisam namjeravao doći ovamo, i nisam znao gdje leži ta sila koja me prisilila doći ovamo kad nje nema, a možda je i bolje što nje nema, jer jučer je bila i ja sam je otjerao, sjećam se kako je imala dobre oči... ona nije vjerovala u moje riječi... i kad sam ih ponovio, ostala je zapanjena, kao da je ugledala duboko jezero napunjeno ljubičastom vodom i kao da je tjeram da se baci u ovo jezero bez dna, a ona je mlada i tek je počela živjeti. Već su u krošnjama drveća šaputale kapljice kiše, a ja sam mislio na Mariju koja je bježala preda mnom, u njoj je rastao strah koji ona nije mogla prepoznati, bio je to nevini strah u toplom srecu, ali ja sam vidio kako taj strah raste u njoj, i kako se pretvara u trčeće korake jednog izgubljenog bijega, i kako stalno okreće glavu u strahu da je ne dostignem, da je ne uhvatim, i ne znam da li je ona mislila o tome što bih učinio da sam je ulovio, ali znam da je trčala sve brže i brže, i da je ne bih mogao nikada dostići, i da je nisam ni htio nikako dostići. Bio sam zbunjen i kao u bunilu, i još uvijek zbunjen i kao u bunilu od pregršti misli i sjećanja sjedio sam na klupi, a kiša je padala sve jače i jače, i znam da su se oni što su bježali pred kišom čudili što ovdje sjedim, i ja sam se i sâm čudio što još uvijek tu sjedim, i već se u tankim potočićima slijevala kiša niz čelo i niz obraze i niz vrat je ulazila pod košulju, i sve je bilo vlažno i mokro, a ja se nisam pomakao s ove klupe, i htio sam da još jače pada ova proljetna kiša, i da sve ispere i oko mene i na meni, da ispere jučerašnji dan i jučerašnji događaj, i nisam znao hoće li i u meni sve isprati, i pružao sam sve više mokro lice pod slapove ove blagoslovljene kiše: neka pada, neka samo pada, možda će sve isprati, možda će zaista isprati sve tragove zagubljenih nada, možda će i isprati tragove prezira, ojađenog prezira što se rodio u duši mlade Marije, znam sigurno da se rodio u duši mlade Marije, i moram reći samo mlade Marije, iako bih htio da mogu reći *moje Marije*, zaista bih to veoma rado htio, i opet nisam mogao izdržati a da ne šapnem u zamagljeno žuborenje proljetnog sutona, da glasno ne šapnem:

... moje Marije.

Stjepan KRČMAR